

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพที่จะสามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนครอบครัวและประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทในการพัฒนาเด็กเยาวชนและประชาชนได้มีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอรู้จักคิดรู้จักใฝ่หาความรู้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนาตนเองตลอดจนมีทักษะในการทำงานมีค่านิยมที่ดีงามและส่งเสริมความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคลให้เต็มที่ตามศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ การเรียนรู้ในวิถีชีวิตมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตเพราะแหล่งเรียนรู้มีอยู่ทั่วไปในครอบครัว ชุมชน วัด และในธรรมชาติ รวมทั้งผู้ให้การถ่ายทอดการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อน, ครู พระสงฆ์ เพื่อนบ้าน ต้นไม้ สัตว์ ทุกคน ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ฉะนั้นการเรียนรู้จึงสามารถเกิดได้ทุกสถานที่ในชีวิตการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉะนั้นการเรียนรู้จึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถานบันการศึกษาเสมอไป การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยการผ่านทางครอบครัวซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนและปฏิบัติจริงไปพร้อมกัน สำหรับการถ่ายทอดการเรียนรู้ในครอบครัวเป็นผู้สอนให้แก่คนรุ่นต่อไป (พจนีย์ เทียมศักดิ์. 2543 : 14-17)

ประเทศไทยมีสิ่งที่ทรงคุณค่าอยู่อย่างมากไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงศิลปะแขนงต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นยังคงรักษาไว้ ซึ่งสิ่งทรงคุณค่าเหล่านั้นรวมเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการสืบทอดหลักการวิธีการและประสบการณ์กันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องเป็นการถ่ายทอดเชื่อมโยงส่วนดีของอดีตมาปรับใช้ในปัจจุบันและอนาคต เป็นลักษณะของความสัมพันธ์โดยชาวบ้านเอง (สามารถ จันทรสूरย์. 2534 : 88-94) ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ใกล้กับโรงเรียนมากที่สุด การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นการสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ดังแผนพัฒนา

การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ด้านบริหารและส่งเสริมการศึกษาซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยตรง

การเรียนรู้ภูมิปัญญานั้น เป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริงเป็นการเรียนรู้ที่พึ่งตนเอง รวมทั้งพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการเรียนรู้ที่มีได้แยกจากกันเป็นส่วน ๆ แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา และนำมาประยุกต์มาสู่ชุมชนอย่างแท้จริง ทุกส่วนทุกหน่วยงาน ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 69 ได้กล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาตรา 81 กล่าวว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรมปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเสริมสร้างความรู้เพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ มาตรา 289 กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 กล่าวว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา 27 กล่าวว่า ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรที่เป็นส่วนของท้องถิ่น 30 % มาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ นอกจากนี้ มาตรา 57 กล่าวว่า ให้หน่วยงานทางการศึกษา โดยนำความรู้ ความชำนาญประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ การศึกษามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยอย่างมากเมื่อประเทศไทยได้รับอิทธิพลในการรับหลักสูตรจากประเทศตะวันตกมาใช้ได้ส่งผลให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเหลืออยู่น้อยมากอาจทำให้สิ่งที่มีคุณค่าของไทยถูกตีลบเลือนและสูญหายไปในที่สุด เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่คู่คนไทยตลอดไป จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การปฏิรูปการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะในอดีตการจัดการศึกษายังจำกัดอยู่แต่ในโรงเรียนและมีระบบราชการเป็นผู้จัดการทุกอย่างโดยไม่ได้คำนึงถึง การมีส่วนร่วมของ

ครอบครัวและชุมชนไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบายการร่วมวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรท้องถิ่น การระดมทรัพยากรเพื่อช่วยในการจัดการศึกษา ผลการศึกษาในอดีตนักเรียนได้รับความรู้ที่แปลกแยกไปตามสภาพความเป็นไปรอบตัวไม่อาจมองเห็นความหมายของความรู้ที่ได้มาไม่สามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดให้การจัดการศึกษาทุกประเภททุกระดับ ต้องมีเนื้อหาส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของท้องถิ่นของตน (กระแสด ชนะวงศ์. 2545 : 6-7)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การที่สถานศึกษาพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เป็นโครงสร้างของการจัด โปรแกรมการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และเป็นวิธีการที่สนองตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ขณะนี้โรงเรียนและชุมชนยังไม่มีสถานภาพที่จะเชื่อมโยงและนำไปสู่ความสำเร็จด้านการพัฒนาการศึกษาได้ ดังนั้น วิธีการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อความสำเร็จในด้านการพัฒนาการศึกษาคือ สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ โดยจัดให้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาไว้เป็นหลักสูตรหลัก อีกทั้งต้องปรับเอากระบวนการเรียนรู้ทั้งชีวิตมาเป็นเรื่องหลัก เพราะการศึกษาจะเกิดขึ้นต่อไป จะมาจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย และไม่จำเป็นต้องมาจากครูผู้เดียว และโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ว่าตนเป็นแค่บันไดส่งให้นักเรียนออกไปสู่การเรียนรู้ในชีวิตจริงเท่านั้น (อเนก นาคะบุตร. 2545 : 3)

ระบบโรงเรียนในอนาคตควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและวิถีชีวิตในชุมชนให้สัมพันธ์กันกล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นนั้นจะต้องมีหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ส่วนหนึ่งที่เหมือนกันแต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ความหมายของชุมชนท้องถิ่น ฉะนั้นกระบวนการเรียนรู้จะต้องฟื้นฟู และพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชนฟื้นฟูพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น (ข้าราชการครู. 2543 : 17)

ด้วยเหตุผล ความจำเป็นและนโยบายที่กล่าวมาทั้งหมด สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องมีอย่างยั้งที่จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นหลักสูตรของตนเอง และต้องมีการนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียนและมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของนักเรียนมากที่สุด เพื่อประโยชน์และคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระณีอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ว่าได้ดำเนินการในสถานศึกษาอย่างไร มีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน สามารถจัดการศึกษาได้ตามเจตนารมณ์ ของการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ เพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยในอันที่จะสนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจและทำการวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 : กรณีศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 : กรณีศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 : กรณีศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

สมมุติฐานของการวิจัย

บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 : กรณีศึกษาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีตำแหน่งและสถานภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของกรมวิชาการ 5 ลักษณะ (กรมวิชาการ. 2539 : 10) ดังนี้

1. การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน
2. การปรับรายละเอียดของเนื้อหา
3. ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่
4. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่
5. จัดทำเนื้อหา/รายวิชาเพิ่มเติมชิ้นใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 57 โรงเรียน จำนวน 653 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 245 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 57 คน ครูวิชาการ 57 คน และเป็นครูผู้สอน จำนวน 131 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 187) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูวิชาการโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนครูผู้สอนสุ่มหากลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นเทียบสัดส่วนของจำนวนครูผู้สอนทั้งหมดในแต่ละโรงเรียนตามวิธีแบ่งชั้นแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่สถานภาพจำแนกเป็น

- 3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 3.1.2 ครูวิชาการ
- 3.1.3 ครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

3.2.3 ปัญหาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)** หมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้น จากสติปัญญาและความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสมสืบทอดกันรอกันยาวนาน ซึ่งสภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นแบ่งเป็น 4 กลุ่ม

1.1 คติความคิดความเชื่อหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา

1.2 ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นแบบของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา

1.3 การประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเองและได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

1.4 แนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้านที่นำมาจัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่

2. **การพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การปรับ หรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา การจัดทำรายละเอียด เนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

3. **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง การนำกิจกรรม ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเชียวเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

4. **ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน** หมายถึง บุคคลที่รอบรู้ในหลักการสามารถวิเคราะห์และใช้ข้อคิดเห็นกับชาวบ้านได้เป็นบุคคลที่มีจิตใจสูง มีคุณธรรมเมตตาธรรม และสติปัญญาสูง อาจเป็นพระสงฆ์หรือฆราวาส

5. **ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน** หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะและประสบการณ์ในการเรียนรู้หรือสืบทอดมรดกของหมู่บ้าน เช่น ช่างทอผ้าช่างหล่อ ช่างเหล็ก ช่างแกะสลัก เป็นต้น

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

7. ครูวิชาการ หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบในการทำงาน วิชาการโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

8. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู สายงานการสอนที่การสอนในโรงเรียน รวมทั้งครูอัตราจ้าง แต่ไม่รวมถึงผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

9. ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง อุปสรรคหรือข้อจำกัด ที่ทำให้การ ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

10. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความต้องการที่จะปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรในด้านต่าง ๆ คือ ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและการจัด การเรียนการสอน

11. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง